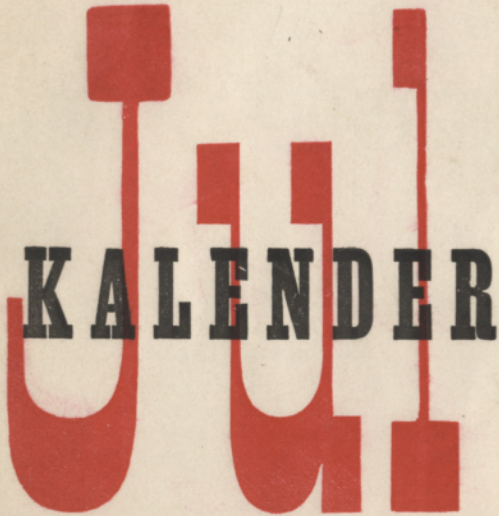

3

A large, stylized red graphic that serves as a background for the title. It consists of several vertical stems of varying heights, some ending in rectangular blocks at the top and others in rounded, U-shaped bases at the bottom. The word 'KALENDER' is printed in a bold, black, sans-serif font across the middle of these stems.

KALENDER

1889.

Pris 1 mk.

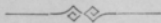
JUL-KALENDER.

1889.

Med bidrag af:

Karl A. Tavaststjerna. — A—i—a. — V. L. — Rafaël
Hertzberg. — Hanna Ongelin. — A. Berndtson. —
Fågel Blå. — E. Nervander. — —el—el—. —
Jonatan Reuter. — Vanda. — Jan Hinderson. —
Th. Lindh. — I. E. Vik. — Don Arthur.

HELSINGFORS 1889.
Hufvudstadsbladets tryckeri,
Fabiansg. 6.

Jul.

Jul, du kära, underbara
Gäst från flydda barndomstider,
Var välkommen der du åter
Ner från ljusa himlar skrider.

Var välkommen som då första
Gång vi trädde till ditt möte,
Då ännu som barn vi logo
Jollrande i moders sköte;

Då ännu bland glada drömmar
Lyckans höjd så lätt vi hunno,
Egde känslor, varma, rika,
Hvilka se'n med tiden svunno.

Juletid af ljus och sällhet,
Ostörd frid och sällspord gamman,
O hur gladt i lifvets strider
Vi dig helsa allesamman.

Ty hur än vi åldras, vexla,
Låta allt det gamla vika,
Hunna till din enkla sällhet
Bli vi barn, hvar andra lika.

V. L.

Vår Sommarnatt.

Djupt inne bland trädgårdens äppelblom
† en mangård somnat i juninatten,
der dimman töfvar kring träskets vatten.
En ensam skriande lom
ger som relief åt det vida, tysta . . .
En natt för tankarna just att nysta
ur minnets härfva en ljusröd tråd,
en natt, då hjertat igen har råd
att flöda öfver och skänka nåd
och lägga styfbarnen kyssta —.

Blåtöcknigt uddar sig skogens bryn
mot morgonrodnadens trakter.

I öppna fönstret en luftig syn:
den genomskinliga qvinnohyn
har fått sin färgton af sjelfva skyn
och af sommarnattljusets, makter.
Hon är — jo, vänta — hon är som bäst
i gamla huset en hedersgäst,
som fångats med fina funder
i väna maskor af kärlek knutna
till framtids fröjder ännu ej njutna:
— vårsommarens största under!

Karl A. Tavaststjerna.

—*—

Den bästa sången.

När solen går ner bakom hafvet
Och skuggorna mörkna allt mer
Det tystnar och allt blir begrafvet
I svepning, som natten oss ger.

Men lyssnar du invid ditt fönster,
En sjungande dyning du hör;
Låt den bli för lifvet ett mönster:
Den sjunger som bäst när den dör.

A. Berndtson.

Den gamla sagan.

Af

Hanna Ongelin.

Den unge Urho hade af sin fader ärft skogs-
mark, ängsmark, tre hästar, tio feta kor
och många får, sköna bågar, granna, stickade
täcken och bälte med blanka spännen och
skarpa knifvar. I furuskogen låg hans pörte.
Om vintern gnistrade snön i solsken och
månljus som tusende stjernor kring hans hydda
och knarrade under skon af björnskin. Om
sommaren skimrade gräset ljusgrönt och saf-
tigt i furornas skugga och de feta korna och
de klippta fåren vandrade omkring i skug-
gan och betade. I fjerran ljöd ett mäktigt
dån. Det var Imatras väldiga fors, som sjöng

sin eviga sång från skapelsemorgonen intill jordens aftonstund.

Den fagre Urho satt allena vid härden i sitt pörte och vände björnsteken på spettet öfver den röda kolelden. Hans bruna lockar föllo ned på den hvita mekkon med silfverspännet vid halsen och hans mörka öga blickade så förunderligt sorgset i den flammande glöden. Skogens konungs stekta bringa doftade så ljufligt. Urho hvässade sin knif mot härdens flisor och skar af steken ett rykande stycke.

— Tungt är att äta saftiga steken allena, sade han. Far är hos Tuoni, mor är der med. På Tuonis kalla härd fräser ej björnens bringa. Kall blir min härd som Tuonis, hård min stek som stenen, om jag äter den allena.

Urho stod upp, tog sitt strängaspel från väggen och började sjunga, men sången dog i hans strupe och strängaspelet tystnade suckande. Urho slungade det ifrån sig och begaf sig till loftet, påklädde sig sin hvitaste

mekko, omgjordade sig med bältet med de blanka knifvarne och spännena, spände sin mjölkhvita fåle för skrinkan, bäddade mjukt med skinn af unga björnar, tog från loftet den granna högtidsklädningen med snöhvita linnet och röda lifstycket, som hans moder spunnit, väft och sytt, lade den i skrinkan uti granna täcken och for åstad till gamle Hirvis, hans faders väns gård.

I dörren satt Hirvis dotter, den sköna Tähti, och spann molnhvit ull. Sommarvinden dansade i hennes långa, ljusa hår och under hennes panna, hvit som svanens vinge, strålade hennes ögons klara stjernor.

Sländan föll ur tärnans hand, kinden blef så röd som midsommarsmultronet, då hon varnade Urho på vägen. Jungfrun ilade till sin moder i loftet och förtäljde att en ungersven kom till gården. Modern log, klädde sin dotter i högtidsskrud och ledde henne in i pörtet, der hennes fader, den gamle, vidtbeprisade skytten Hirvi, satt på bänken och

räckte gästen välkomstdrycken. Urho talade och sade:

— Wäldige Hirvi! mångbeprisad vida omkring i bygderna! Du, hvars hvinande pil upphinner den flyende elgen och som med din klubba krossat hufvudet på skogarnes herre, du, som var min faders vän! Se, min fader och min moder gästa Tuonis kalla rike. Allena sitter jag vid härden i mitt pörte. Elden slocknar. Stekta björnungens bringa kännes hård under min tand lik dödfrusen, gammal varg. Jag vill sjunga vid strängaspelet, men tonen dör i min strupe. Store Hirvi! Vis är du och vet att det ej är godt för ung man att vara allena. Med rikt smyckad hvit fåle och min skrinda mjukt bäddad med sju unga björnars skinn har jag kommit till din gård. I min skrinda framför dörren ligger i mjuka täcken, stickade af min moders hand, röda som hallonet, blåa som morgonhimlen, med bårder gröna som elfvens bädd om våren och gula som axet i skördetiden, en högtidsklädnad, som min mo-

der spunnit, väft och sytt. Om din dotter, den fagra Tähti, som jag mötte en morgon på skogens stig, då hon förde sina får att dricka ur källan, lyster stiga i min skrinna och tända den slocknade elden på min härd, må hon, om du det tillstädjer, gå och ikläda sig den klädnaden och komma så för mina ögon och ge mig sin hand.

Hirvi log och sade:

— Gå, dotter, och ikläd dig den klädnad, som Urhos moder spunnit, väft och sytt, och träd sedan in här.

Tähti gled lik en sommarens solstråle ut genom pörtets dörr. Hennes moder log och följde henne. Hirvi räckte sin gäst välkomstdrycken, bjöd honom sitta vid sin sida, höjde sin röst och begynte tala djupa visdomsord om mannakärlek och qvinnodygd, husbondes starka band och värdinnas vakna öga.

Dörren gick upp och Tähtis moder trädde in, ledande vid handen sin dotter, klädd i skruden, som Urhos moder spunnit, väft och sytt.

— Tag tärnan, sade Hirvi, sätt henne på de unga björnars skinn i din skrinna och drag å stad med gamman. När hon tänder elden på din härd, offra åt kärlekens jungfru, att din eld ej må slockna.

Urho tog Tähti vid handen, satte på björnfällarne sin tärna med svanehvita pannan, smultronkinderna och stjerneögonen och drog med gamman och sång å stad. Nu dog ej tonen i hans strupe, utan sången klingade vidt omkring i skogen och steg upp i den klara skyn och eko svarade med hundra tungor från skogens djup och bergens klyftor.

Tähti tände elden på härden i Urhos pörte, björnungen stektes och doftade ljufligt. Nu fla made elden klart på varma härden, steken var mjuk och saftig, och när Urho fattade strängaspelet och sjöng, klingade hans stämman så stark och härlig som de höga furornas sus i vårstormen och strängaspelet tonade så fröjdfullt, att foglarne i skogen stämde in i sången och den mäktiga forsen i fjerran spelade en bruddans.

Snön betäckte marken och träden. Stjernorna gnistrade öfver skogen höga toppar. I Urhos pörte lyste härdens flamma varm och klar. Tähti satt i dess sken med ett litet barn, rödt och hvitt som bär och mjölk och insvept i björnungens skinn, slumrande i sitt sköte. Urho satt och skar pilar till sin båge och sjöng helt sakta en gammal runa för att söfva den lille.

Pörtets dörr går upp. I dörren står en främmande. Det är en ung tärna i torftig klädnad, med ett vargskinn på skuldrorna. Rimfrosten glittrar i hennes långa hår, svart som midvinternatten. Hennes ögon brinna som kärrets irrbloss. På de nakna fötterna har hon skor af näfver och en knotig staf i handen. Tyst och oanad som sorgen har hon kommit. Ingen har förnummit ljudet af hennes steg på snön utanför pörtets dörr.

— Hvem är du, hvordan kommer du och hvad vill du? sporde Urho, och Tähti blickade med fruktan i ögat på den främmande.

— Welho är mitt namn, svarade hon. Fjerran ifrån kommer jag och vill spörja om detta hus ej tarvas en tjänarinna?

— Väl kunde det tarvas, sade Urho, men Tähti utropade, i det hon såsom för att värja sig sträckte armen mot den främmande:

— Nej, nej! Drag bort dit du kommit ifrån. Mig göres ej behof af dig.

— Dock må jag få värma mig vid härden, sade den främmande, och hvila i ditt pörte öfver natten; jag drager hädan igen vid dagens gryning. Min fot är trött och frusen och jag har ej stillat min hunger och törst på många dagar.

— Du må dela vårt qvällsmål och öfver natten hvila vid härden, sade Urho.

— Tähti blickade förfärad och bedjande på honom. Då sade han med stränghet:

— Ej må man jaga frusen och hungrig vandrare ut i vinternatten. Då skulle frosten härja vår teg, ulfven gripa våra lam och sjukdom och död taga vårt barn.

Det var första gången Urho med sträng ton talade till Tähti under de tio månvarf hon varit värdinna i hans gård.

Tähti var tyst. Hon stod upp, lade sitt barn på bädden och stälde fram aftonvarden, men det tycktes henne som om köldens pilar från vinterqvällen der ute genomstungit hennes hjerta.

Den främmande värmdes sig vid hården. Rimfrosten smälte från hennes hår och rann utför varghuden på hennes skuldror såsom gnistrande droppar, hvare eldskenet speglade sig med regnbågens färger. Hon åt och drack och satte sig sedan att gnola en främmande, vild sång, medan hennes perlehvita tänder lyste innanför de röda läpparne.

Den hemlösa tärnan slumrade i pörtet under natten och om morgonen ljöd hennes sång så djerf och munter som fjellbäckens brus. Urho hade förkunnat att hon skulle vara tjenarinna i hans gård, men Tähti gick att mjölka sina kor så blek om kinden som nedanmånens bleka strimma, som belyste hen-

nes stig i morgongryningen, och öfver hennes ögas stjernor låg ett töcken.

Dagar förgingo. En qväll i skymningen var Tähti i loftet och tog hvit ull, som hon skulle spinna till klädnad åt sitt lilla barn. Då hon steg in i pörtet stod Welho vid härden. Hennes öga brann likt dess flammæ, hennes mun log. Vid hennes sida stod Urho, höll tjenarinnan omarmad och hviskade i hennes öra. Tähti talade ej ett ord. Hon gick blott fram till sitt barns bädd, lade ullen kring den lille, svepte björnskinnet kring honom, tog honom på sina armar och försvann ur pörtet. Urho och tjenarinnan hade ej sett henne.

Med barnet tryckt mot sitt hjerta, som tycktes henne bli allt kallare och kallare, allt stillare och stillare, vandrade hon genom skogen samma väg som Urho i skrindan med den hvita fålen och de sju fällarne fört henne till sitt pörte. Nu lyste ingen sol, klingade ingen sång, nu voro alla foglar ty-

sta. Blott den mäktiga forsens dåå ljöd i det mörka fjerran likt ett sorqeqvåde.

Tåhti kom fram till sin faders gård och steg in i pörtet. Den gamle satt på bånken och förtåljde runor för barn och husfolk. Ordet tystnade på hans tunga och han skådade med häpnad på Tåhti, som stod der blek som en död och med dödssorg i ögat, det långa, ljusa håret, fuktigt af frosten, nedfallande undan den brokiga mössan och det lilla barnet på sina armar.

— Dotter! talade den gamle. Är du gången till Tuonis land och dådan kommen att gåsta din fader? Eller rinner ånnu lifvets röda bölja i dina ådror? Hvarför är då din kind så hvit och hvad jagar dig ut i vinterqvållen från Urhos varma pörte?

Tåhti räckte barnet mot den gamle. Hennes qualuppfyllda öga bad om herberge vid hemmets härd.

— Har Urho förjagat dig? sporde fadern, medan blicken under de buskiga ögonbrynen blixtrade lik ljungelden ur åskmolnet.

— Nej! hviskade Tähtis kalla läppar.

— Hvi kommer du då hit? har ofärd, sjukdom, död och brand härjat i din gård eller har björnens ram slagit Urho till marken?

Tähti skakade sakta och tungt sitt hufvud.

— Hvi är du då kommen hit? Icke har mitt pörte någon hvilostad för förlupen qvinna, som flytt från gård och husbonde. Om du retat Urhos håg till vrede och han näpst dig, så ila till hans pörte igen sjufalt snabbare än du dragit derifrån, bed honom om tillgift, tvätta hans mekko hvit och red honom en läcker måltid. Drag hädan!

Den gamle stod upp, nalkades pörtets dörr, slog den upp på vid gafvel, så att den kalla vinden från skogen der ute drog in i pörtet och härdens flammor och pertblossens lågor vildt fladdrade och gnistorna yrde omkring.

— Drag hädan!

Tähti förmådde ej förtälja hvad som jagat henne från hemmet. Urho var hennes

hjerta så kär, att hon ej kunde nämna hans skam. Hennes dödssorgsna öga såg in i faderns. Hon tryckte barnet mot sitt hjerta, steg öfver tröskeln och försvann bland vinterqvällens svarta skuggor.

I skogen är det tyst och mörkt. Endast snön kastar ett svagt ljus öfver mörkret. På obanade stigar mellan furornas stammar framglider en ensam qvinna med ett litet barn tryckt mot sitt bröst. Hennes fot sväfvar ljudlöst som en skuggas öfver snödrifvan. Längre och längre bort från fadershemmet går hennes väg, men stigen som hon vandrar, leder ej heller till Urhos dörr. Allt närmare ljuder ett mäktigt dån i nattens tystnad. Qvinnan glider framåt. Dånnet blir allt väldigare. Det tyckes i sin vilda, djupa famn sluta skog och berg och skyar, allt, allt. Skogen glesnar. Qvinnan med barnet träder fram på brant stupande, snöhöljda klippor, skuggade af väldiga furor, hvilkas kronor tyckas dallra vid dånnet. Ett kolsvart, jättestort vatten störtar i vild fart liksom

ned från den dunkla, af ingen stjerna upp-
lysta himlen. Det hvita skummet flyger likt
ofantliga foglar med utbredda vingar öfver
det dundrande, sjudande djupet. Qvinnan
skrider närmare och närmare till klippornas
brant. Hon står en stund på höjden lik en
ande, i midnatten uppstigen ur bergens in-
nandöme. Hon trycker barnet till sitt hjerta.
Hon är försvunnen. Dunklet, dånet, skum-
mets svanor ha slutit henne i sin famn och
forsens vilde konung sjunger en sorgfull
grafsång.

Vid sjön om vintern.

Förvarför blir sinnet så tungt och kallt
här nere vid islagd sjö?

Ack du har ändrat din färg och gestalt,
se'n vintern dig höljt i snö!

Förr var du rörlig och blå och fri,
bar bilder af strand och skog;
väl jag mins hur med rodnad i
din bölja i qvällen log.

Nu, om stormen gick än hur vild,
rörs du ej, förr du sjöd.
Skimrar aftonen än så mild,
allt är du lika död.

Derför blir sinnet så tungt och kallt
här nere vid islagd sjö.

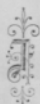
Ack, du har ändrat din färg och gestalt,
se'n vintern dig klädt i snö!

Jonatan Reuter.

Sångarkärlek.

(Geibel.)

qvällens skimmer stiger
Ur månbestrålad sjö
En höcrest vattenlilja
Med kalk så hvit som snö.

Och rundt kring henne kretsar
En svan, än mera hvit,
Som blommans bleka fägring
Från fjerran lockat hit.

Han sjunger himlens klarhet
Och hafvets spegel blå,
Han prisar qvällens skönhet
Och ser på blomman då.

Han sjunger ystert, eldigt,
Och vekt på samma gång; —
O blomma, hvita blomma, —
Förstår du svanens sång?

Fågel Blå.

I Töfsala kyrka.

Ni fromme, gamle helgon,
Som skåden ned i frid
Från kyrkans hvalf och väggar
Uppå en annan tid;

Ni också dragit mitt hjerta
Till Finlands flydda dar,
Då än i pröfningens skola
Sin tyngsta börda det bar.

Då eder jag ser, jag skådar
Tillbaka i seklens natt
Och vet, hvilken kraft Ni gifvit
Mitt folk, som stapplade matt.

Jag känner, o helge Henrik,
Hur kär du var för mitt folk,

Som trodde så fast uppå dig
Såsom din bästa tolk.

Och då du med andra minnen
Från Finlands barndomsdar
Än träder fram ur det dunkla
Att vittna om tid, som var;

Då ville ert ädla minne
Jag lemna i godt förvar,
Så Finland aldrig må glömma
Sin styrka i pröfningens dar;

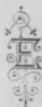
Att det må veta att lyfta
Sin blick från jorden opp
Och höja till ljusa rymder
Sin tro, sin kärlek, sitt hopp.

Så skall du, ädle Henrik,
Än verka för Suomis folk
Och vara, som förr du varit,
För oss det evigas tolk.

E. N.

Elna.

Skizz af V. L.

ett stenkast från sjelfva grefvegodset stod inspektorsbostället högt uppe på en trädbevuxen kulle.

Det var här man plockade de första blåsipporna, då det mesta af vinterns snötäcke försmultit och de första smultronen, då högsommaren var inne.

Huru många stadsbo hade ej i den lilla gulmålade träbyggnaden, inbäddad der den stod bland björk och gran och med vikens lefnadsglada böljor strax nedanför, drömt sig ett paradiset.

Men det var nu en gång så, att de tre anspråkslösa rummen redan hade full besätt-

ning, ty Persson med hustru hade logerat här i minst tre decennier och Elna, den yngsta i familjen, hade helt nyss firat sin sjuttonde födelsedag på ort och ställe,

Elna. Ja „det var en håken till tös att kunna vara rar“ plögade allmogesvennerna säga, då de ute på höslåttern eller skördeåkern fingo se henne arbeta med som ett dagsverkshjon — och då den fine grefvesonen någon gång råkade stöta på henne under sina strapatser i skog och mark, kunde också han ej låta bli att erfara en känsla af någonting ovanligt under den fina sammetsrocken.

Men af allt det der hade Elna ej den minsta aning. Hon nickade gladt åt alla vänliga ögonkast och njöt af lyckan att se sig omtyckt af hög och låg. Sin enda, odelade kärlek skänkte hon den allsmäktiga försynen der uppe och de två, som arbetade för hennes framtida väl — far och mor —, af någon annan visste hon ej, och aldrig hade hon heller kunnat drömma att denna till-

gifvenhet kunde störas af något annat än döden.

Dock — det går ej alltid som vi tänka och drömma, det fick också Elna med tiden erfara. Men hon kunde trösta sig med att hon ej var den första, som sett sina luftslott ramla.

Hon hade ej ännu hunnit sitt tjugonde år, då hennes hjerta redan var deladt mellan dem, som förr hade oinskränkt besittningsrätt till detsamma och den rike grefvesonen.

Visst var hon lycklig äfven nu, mången gång lyckligare än någonsin förut, men ibland i enslighetens stunder föreföll det dock henne som något af barndomens forna rena, oförfalskade tillfredsställelse nu hade flytt för något annat — hon visste ej hvad — och detta gjorde, att hon ej mera kände sig lika lugn, lika frimodig som förr. Och då hon tillika kom att tänka på den gränslösa skilnaden i stånd och börd mellan honom och henne, tyckte hon som en bottenlös klyfta öppnade sig mellan dem och de-

ras kärlek, Men då kom der åter ett något och jagade bort dessa mörka tankar och gjöt en stråle af hopp och förtröstan öfver svalget till den dystra afgrunden — han hade ju svurit henne evig trohet.

Och vår och vinter vexlade, sommar efter sommar kom med nytt lif och ny fogelsång, för att sedan åter lemna rum för höstens stormar och hotfulla skyar — och allt gick Elna och bar på sin kärlek och gladde sig åt hoppet att helt snart få odeladt njuta af medvetandet om ett eget hem, der hon fick ordna allt, såsom hon och han allena ville ha det, och der de fingo lefva ett lif af ostörbar sällhet och frid. —

Adolf hade i flere års tid vistats utomlands, men nu hade han kommit hem, drifven, hon visste det så väl, af en outsäglig längtan efter henne.

Och hon hade nog delvis rätt deri, han hade verkligen kommit, dock ej mer som den förr i landtlivets lugn okonstlade ynglingen, utan som den erfarne, utbildade verlds-

mannen. Han hade återvändt, drifven, låt så vara, af längtan att få återse henne; men ej för att föra henne som sin maka i ett välbergadt hem — nej, blott för att med henne njuta af återseendets förtjusning i fulla drag och sedan lemna henne allena åt sitt öde — för alltid.

Sådant är lifvet. Menniskans lott är att se sig i sina skönaste drömmar störas af ett oväntadt uppvaknande till den nakna verkligheten. Af ostörda drömmar få vi njuta först, då vi hunnit till ro under den gröna torfvan.

Men „stackars Elna“, som hon numera allmänt kallas, har ej ännu efter alla sorger och umbäranden hunnit detta fridens hemvist. Som en skugga skrider den engång sköna ungmön ännu fram bland de lefvande.

Men derborta på grefvegodset sitter Adolf och gör sig glada dagar på sitt rundliga fädernearf, och hennes nåd småler stolt öfver lyckan att ega den allmänt hyllade, högborne mannen som sin make.

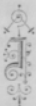
Men någon gång, då han trött efter nöje-
nas brus kommer att rigta sin blick tillbaka
på framfarna dagar, möter honom der bland
alla dess många ljusa dagar dock städse en
mörk punkt, som framlockar ett drag af bit-
terhet i hans sköna, manliga anlete och fårar
för stunden hans panna.

Det är medvetandet om ett ännu oförso-
nadt brott

Den 14 Juli,

årsdagen af Bastiljens stormning.

midnattens tysta timma

Det ljuder en brusande ton —
Det är ett mullrande eko
Af franska revolution.

De sjuka samveten bäfva,
De känna det bistra hot
Af yxorna, hvilka dåna
Vid murknade trädens rot.

De tycka sig skåda lågor
Slå blodröda upp mot skyn
Och blänkande bajonetier
Framblixtra vid vesterns bryn.

Det hundraåriga minnet
Af frihetens ädla strid
Står upp — och välden och makter
Då blekna af skräck dervid.

Och der, hvar fordom Bastiljen
Stod omhvärfd af rök och brand,
Ses frihetens genius trona
Med höjd trikolor i sin hand.

Den vinkar från bronspiedestalen
Med fanan kring verlden ut:
„Bastiljen är nederbruten,
Tyrannernas välde är slut!“

Men ack, gudinnan är gjuten
I brons, och hon kan ej se,
Hur folken vändas och qvida
Ännu i förtryckets ve.

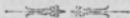
Hon hör ej, hur vapnen skramla
Ännu på gator och torg,
Ser ej, hur kanoner gjutas
Att sprida ruin och sorg,

Ej hur bajonetter man smider
Och sätter i ynglingens hand,
Som ryckes med våld från plogen
Att sköfla idoga land.

Hon restes en gång till minne
Af frihetens födelsestund,
Vet ej hur friheten trampas
Än efter ett sekels rund.

Vet ej, hur i svärdets ledband
Än människoslägtet går,
Och visste hon det, hon sänkte
Med blygsel sin trikolor!

Rafaël Hertzberg.

Svalornas aftåg.

”Qvivitt, qvivitt!“ — vid molnens kant
Jag hör en klang så välbekant!

Är det ditt afsked, muntra svala?

Vårt sommarljus förbleknar ren,

Du räds den långa skymningen

Och längtar från vår nord igen,

När här naturen går i dvala.

Hvi skulle du ock lida brist,

Du lilla vingade artist,

På lifvets högsta goda — ljuset!

Du ser mot höjden, brister ut

Som skalden i sin dödsminut: —
„Mer ljus!“ och flyr med vestansuset.

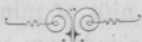
Och vingen, snabb som tidens, när
Mot etherns rymd, men icke sår
Du glömskans vallmo, du, i spåren.
Nej, svala, lilla, trogna vän,
Du kommer nog till oss igen
Med glädjen och uppståndelsen,
När bäcken tinar upp om våren!

Till tack därför så skänka vi
Dig öfverallt vår sympati
Och stöd för nästet vid vår hydda.
Bygg trefligt under takås blott
Af hyddan eller kungens slott
Och frukta icke jägarns skott;
Vår kärlek svalans bo skall skydda.

Ack, när du säger oss farväl
En suck ur hjertats djup sig stjäl!

Ditt qvitter i mitt öra klingar
På afstånd, när du flyr mitt hus: —
„Du jordens konung i ditt grus!
Emot din makt, din vishets ljus
Jag byter icke mina vingar!“

A—i—a.

Saknad *).

j lätt jag glömmer den ljusa höjd
Med sköna taflor i perspektivet,
Der först jag njöt af min barndoms fröjd
Och ljufligt drömde om ungdomslifvet,
Der verlden tedde sig för min syn
Så ren som stjernan der ofvan skyn,
Och himlen nåddes af jordens bryn,
Af englavakter så huldt omgifvet.
Ack, sälla enfald! jag såg ej än,
Att långt vi äro från himmelen.

Men jorden var mig ju också skön,
Mitt eget hjerta så fritt från flärden!
Och friskt var sinnet och varm min bön

*) Ur afl. folkskol. I. E. Wiks efterl. papper. Meddel.

Och tjusfull syntes mig lefnadsfärden. —
Blott goda väsen på jorden bo,
Och fridens skördar i kärlek gro,
Och sorg ej finnes — så var min tro;
— „Ack, barn, du känner ännu ej världen!“
Med tårar hviskade då min mor —
Hvad då ej troddes jag redan tror.

Ty snart var kommen den längtans tid,
Då nya rymder af blicken spanas,
Då man förgäter sin barndomsfrid
Och ut i hvimlet af hoppet manas.
Min stilla värld blef mig nu för trång,
Naturens fägring och fogelsång
Ej voro nog, och min tid blef lång.
Min framtids stigar nu skulle banas
Mot ljusa höjder på livvets fält,
Der drömmen målet så högt då stält.

Min drömverld härjats af stormens gång,
Dess glädjebloomster förgåtts i gruset;
Men än jag minnes min fogelsång
Och barndomsfriden i fadershuset.

Blott saknad bor nu i såradt bröst —
Dock, hvi till klagan nu höjs min röst?
Ju mer hvar glädje, det är min tröst,
Förbleknar här uti aftonljuset,
Dess högre strålar den sällhets vår,
Som bortom grafven i blomning slår.

I. E. Wik.

Åländskt fiskarelif.

Af

Jan Hinderson.

Det torde på Finlands fastland vara en mycket vanlig föreställning, att den åländska ögruppen är ett enda stort fiskläge och knapt något vidare. Därför hör man ock ofta nog personer, som första gången besökt Åland, uttrycka sin förvåning öfver att där hafva funnit flere mil långa landsvägar, vidsträckta, frodiga sädesfält och djupa, högväxta skogar. Hvem skulle ha trott det om denna prick midt i hafvet på Finlands karta?

Och dock finnas här hundratal bönder, för hvilka jordbruket nästan uteslutande utgör hufvudnäringen och som icke idka något

slag af fiske, ej heller, åtminstone inom eget område, ha minsta tillfälle därtill.

Detta gäller särskildt de inre delarne af det s. k. „Fasta Åland“, men till och med i „skärgårdstrakterna“ är, åtminstone numera, jordbruket i allmänhet en minst sagdt lika viktig näring som fisket. Undantag härifrån gör endast det långt i sydost belägna Kökar kapell.

Efter dessa allmänna antydningar öfvergår jag nu till en kort beskrifning om fiskeriet i Ålands östligaste skärsocknar Kumlinge och Brändö, där jag sjelf under en följd af år deltagit i detsamma. I hufvudsak kan dock det nedanstående tillämpas på det åländska fiskeriet i allmänhet.

De fiskslag som i denna hafstrakt förekomma äro icke många. Såsom mera viktiga sådana förtjena att nämnas endast: strömming, abborre, gädda och sik, såsom mindre viktiga: id, flundra, simpa, torsk, mört och girs samt såsom sällsynta undantag: nors, lake och lax. De fångas alla nä-

stan uteslutande i haf, fjärdar, sund och vikar. Något insjö- eller rännilfiske finnes knapt att tala om på dessa små öar.

Fiskredskapen äro äfven af ytterst få slag. Nät, not och ryssja, se där allt. Till nät hänföra vi då äfven „skötarna“; vidare förstå vi under benämningen ryssja äfven den s. k. mjärden. Krokfiske idkas endast undantagsvis och då mest af barn; ty man fiskar här icke för nöjets utan för nyttans skull.

Strömmingsfisket, som numera nästan uteslutande bedrifves med skötar, är och förblir fortfarande det viktigaste. Tidigare bedrefs det i vissa byar äfven med not om sommaren, men på senare tider har detta notfiske nästan totalt upphört. Några få lägenhetsinnehafvare å orten deltaga ännu af gammal vana i notfiske som bedrifves inom vestligare belägna åländska socknar, men äfven detta sätt att „ligga borta vid ålandsnoten“ håller på att upphöra allt hvad det hinner. Par byar hafva ända till se-

naste tid idkat strömmingsfiske med „vinternot“ och göra det måhända ännu. På dessa undantag när får man här — märkeligt nog, kunde man tycka — knapt se färsk fisk från isläggningstiden ända till dess öppet vatten åter inträder.

Strömmingsfiske med storryssa har ännu alls icke försökts.

Skötfisket består af tvänne betydligt olika slag: vår- och höstfiske. Det förstnämnda bedrifves i de inre fjärdarne med så kallade krokskötur, hvilka medels väldiga „stenhallar“ sänkas till botten på 4—8 famnars vatten. De utläggas i krokform, påminnande något om en sexa; däraf namnet. Dessa krokskötur infördes i början af 1840-talet från Österbotten och voro förut fullkomligt okända här. De hafva undanträngt strömmingsnoten, och krokskötfiske idkas numera från midten af maj till slutet af juni nästan af hvarje hushåll. Många sakna emellertid lägenhet därtill i hemorten och begifva sig därför till andra orter för dess bedrivande,

den ena västerut ända till Eckerö, den andra österut ända till Hangöudd.

Detta vårfiske är så väl till följd af tiden som ställena der det bedrifves ett vida fredligare och drägligare för att icke säga nöjsammare arbete än höstfisket. I allmänhet är allt skötfiske mer eller mindre prosaiskt, dock kan äfven det stundom ha sina små idylliska behag.

Det är t. ex. en lugn juniafton. Vi hafva just „kastat våra nät till dräkt“ och den nedgående solens strålar gjuta sig öfver den spegellugna fjärdens yta, förgyllande med sitt guldgula skimmer bärgtopparna i öster. Måsen börjar redan kika efter fisk på de utlagda näten, tärnan dyker efter löjor i den grunda viken, där vi landa för att taga vårt nattkvarter, och en ejderhona simmar i spetsen för en rad småtingar där strax utanför udden. Vi hamna vid en liten, näpen holme, som i den fridfulla aftonstämningen välkomnar oss med sommargrönska, fågelsång och blomsterdofter, hvilka harmoniskt samman-

smälta med den omgifvande uppfriskande hafsluften. Vi stiga upp på närmaste bärgklint och njuta af den fria utsigten. Vi se ingenting ovanligt; endast en evig rad af holmar här, en strandlös fjärd där, en vac-ker aftonrodnad vid vestra himlaranden, en vedjakt som far till Åbo, ett vålmående får på närmaste hafsklippa och en grissla, som smyger sig upp till sitt bo under klippblo-cken vid bärgets fot. Men vi känna likväl våra sinnen mäktigt tilltalade af naturens tysta, underbara stämman, för hvilken vi nu äro så mycket mer mottagliga som vi nyss slutat dagens äflan och endast ha att motse den stundande nattens stärkande hvila.

Så stiga vi ned från bärget och vandra genom den nedanför liggande lilla dalen för att se huru mycket gräset och löfvet växt, plocka blommor åt barnen och samla en knippa häggblomster att därmed pryda och upp gamla stugan där hemma.

Men solen har gått ned, fåglarna ha tyst-
nat, daggen har börjat falla och blommorna

ha slutit sina kalkar. Vi gå i sakta skridt ned till båten, som står så trygg bakom den lugna alstranden, vi slå i hast upp vårt tält, äta med afundsvärd aptit vår af stekt strömming och surmjölk bestående aftonvard och somna sedan ljuft, för att när morgonen gryr åter uppstiga med solen.

Höstskötfisket, som börjar i början af augusti och fortfar till slutet af september, är som sagdt, vida oroligare, mödosammare, ruskigare och farligare. Hafvet och de större fjärdarna, stormarna, rågnet, kölden och mörkret vålla denna skilnad. Höjden af orolighet har detta fiske uppnått genom det på senare tider mycket anlitade sättet att fiska „på drift“, d. v. s. att fästa hela skötförrådet i en rad efter båten och sedan låta denna under natten drifva omkring i hafvet hvart hälst väder och ström behaga föra densamma. Det säger sig själft, att man icke kan sofva sin natt alltför trygt i en sådan kringdrifvande fiskarebåt.

Mindre äfventyrligt, ehuru mödosamt och besvärligt nog, är då det gamla, ännu sannolikt af flertalet följda sättet att lägga skötarna i 4 à 5 skilda rader, stundom på ända till 30 famnars vatten. Härvid, likasom äfven vid „drifvandet“ sänker man vanligen skötarna, beroende af fiskens djupgående, från 1 till 10 famnar under vattenytan. För att skötarna ej skola sjunka djupare begagnas med 1—10 famnars „band“ försedda träflöten med omkring 20 famnars mellanrum, hvarjämte, för samma ändamål, sänkena eller „hallarna“ ej få vara tyngre än hvad som erfordras för att hålla „garnet“ utspändt i vattnet.

Dessa äro nu de vanligaste slagen af höstskötfisket, som af nyss angifna skäl äfven kallas „flott“- eller „uppvattensfiske“. Dock idka äfven några, som ha lägenhet därtill, äfven om hösten så kalladt bottenfiske på „grynnor“, hvarvid fångsten uteslutande utgöres af lekströmning och blir vanligen

rätt god eller också alls ingen; flottfisket är i allmänhet jämnare.

Likasom fallet var med vårfisket idkas äfven höstfisket blott af en del fiskare „hemma“; de öfriga måste för ändamålet slå ned sina bopålar på någon klippa i „Norrhafvet“ på 2 à 4 mils afstånd från hemmet, De bilda där riktiga fiskarekolonier, där det muntraste samlif är rådande, syssla uteslutande med fiske, sofva i små kojor, som kallas bodar och besöka hemmet endast omkring par gånger i månaden.

De som fiska „hemma“ ha ställvis tillfälle att sofva sin natt i hemmet, men vanligen äro äfven deras fiskplatser så aflägsna att de måste „ligga borta“ d. v. s. landa vid någon klippa och sofva i båten. De syssla äfven under pågående fiske med jordbruk så mycket tiden medger och hafva då årets mödosammaste tid samt få ofta lof att springa ur logen i skötbåten utan att ordentligt hinna äta sin middag, än mindre tvätta „ridammet“ af sig. Det är ett äflande, ett

springande och ett slamrande vid stranden, där en 10 à 15 båtar försöka att hinna ut det fortaste de kunna. Om en stund är allt så tyst, så tomt och öde där nyss en så liflig värksamhet, muntert prat och glada skratt egde rum; „skötgistorna“ stå nakna, „båtveckarna“ tomma och på sin höjd ser man invid en af sjöbodarna en gråhårig åldring tillsammans med sin unge sonson ända till sena kvällen syssla med fiskrensning, som icke medhanns på morgonen.

Med en viss känsla af vemod lämna äfven vi denna öfvergifna strand, hasta efter de flydda och upphinna dem, medan de ännu såsom en mängd svarta prickar äro utbredda öfver Lappvesis rymliga vattenyta, deras vanliga „skötlagn“. Septemberkvällens bleka sol närmar sig redan horisonten och snart se vi den ena båten efter den andra efter fullbordadt värf der ute sätta upp seglen och bege sig till en närbelägen liten och ödslig holme för att där tillbringa natten. Innan kort se vi åter en hel rad af båtar „upp-

grynda“ på stranden af holmens lä-sida; ty någon hamn, som skulle skydda mot hvarje vind finnes icke. Man slår upp de hvita tjällen och bäddar i största hast. Men det börjar redan bli något kulet och man tycker att natten här ute blir lång nog trots att man stiger upp så fort en liten ljusning i öster bebådar den annalkande dagen. Det gemytliga laget vandrar därför upp på holmen, hvars torftiga växtvärld nästan uteslutande utgöres af ljung och enbuskar. Man samlar häraf i största hast en väldig hop och innan kort sträcker sig hela skaran makligt omkring en flammande brasa. Snart är ett lifligt samspråk i gång. Det rör sig af naturliga skäl i främsta rummet om det pågående fisket, om aftonens väderleks- och strömförhållanden o. s. v.

När man sålunda värmt sig och pratat ungefär en timmes tid letar man sig försigtigt ned till båten och kryper oafklädd „till kojs“ för att genast vid morgongryningen fara ut och draga upp skötarna, skynda hem

och „reda upp“ dem, äta sin frukost och springa till logen.

Notfisket idkas för det mesta på senhösten, sedan skötfisket upphört; det sönderfaller i *stötnot*, *nattnot*, *stornot* och *isnot*. På försommaren drages dessutom någon gång *strandnot* och *idnot*.

Stötnoten har sitt namn af det „pulsande och stötande“, som vid dess användande är det viktigaste. Denna not är mycket kort, men ganska djup och kan „dragas“ hvar som helst: i en grund vik eller vid en brant hålstensstrand utan all „hållning“. Egentligen drages den icke heller, utan man kastar ut den i en båge från tvänne små båtar, med hvilka man sedan ror till stranden, där båtarna hopfästas med förstäfvarne, hvar efter tvänne personer börja „hala“ på de korta linorna, medan tvänne andra medels stötande söka drifva fisken in i det djupa „garnet“. Båtarna halas på detta sätt ett tu tre ut mot noten, som sålunda drages upp direkte i båtarna tämligen på samma plats,

där den blifvit utlagd samt så hastigt att den i det djupa garnet insvepta fisken ej skall hinna leta sig ut. Ett sådant „varp“ drages på 5 å 10 minuter och när man får en gädda i varpet räknar man icke fångsten alldeles dålig. Intressant är det att se när stundom närmare ett halft tjog gäddor på en gång blänka i notbukten. Men ett mödosamt dagsvärke är det att sålunda på en dag „sila vattnet“ genom hela „dretten“ (= området för hvars och ens fiskerirättigheter).

Nattnoten, som äfven afser gäddfångst, drages efter mörkrets inbrott eller före dag gryningen i grunda vikar, där den „lukas“ d. v. s, drages upp på land på något slätt och jämt ställe. Vid flödvatten händer det stundom att man får draga denna not öfver områden, där man tidigare på sommaren gått torrskodd och slagit hö eller där får och kor gått i bet. Det var ett egendomligt, halft mystiskt göra att i det tysta nattmörkret springa med nattnotrepet i handen längs de branta och slippriga bärgklackarna, hvar-

vid man tillika för hvarje ögonblick måste iakttaga stor försigtighet för att ej halka i sjön.

Ryssj fisket har på senare tider betydligt inskränkt bruket af både stöt- och- nattnoten, likasom krokskötarne den förut vanliga strömmingsnoten.

Stornoten drages ofta nog blott en enda dag i året långt in på senhösten med allt notförråd som fins i gården samt kastas med långa linor utåt fjärdarna, hvarifrån den sedan „vindas“ i land med vindspel. Dess ändamål är att skaffa familjen nödigt abborförråd till vintern. När det vill lyckas kan man få en eller par tunnor i ett enda varp. Men förtretligt är det när, såsom ofta händer, noten fastnar bakom någon sten, till följd hvaraf den ofta måste sönderrivas och hela den möjliga fångsten äfventyras.

Att draga *isnot* (för fjällfiskfångst) är ett ganska treffligt göra så länge isen är helt tunn och snölös samt kölden måttlig. Detta slags fiske idkas stundom i nyss tillfrusna

vikar, medan de utanför liggande fjärdarna gå öppna, enär fisken vid sådant förhållande gärna söker sig under isen. Själfva „dragningen“ förmedlas genom en i notlinans ända fästad stång, hvilken medels en grenig tingest eller s. k. tjuga föres framåt från den ena till den andra af de små öppningar eller hål, som för detta ändamål längs hela varpets omkrets måste upphuggas. Långsamt går det, och frysa får man stundom, så att det kniper i fingerspetsarna, ty betänk hvad det vill säga att i flere graders köld med nakna händer handskas med de våta linorna och den slaskiga noten. Därför ser man ock fiskarene isynnerhet vid dylika tillfällen mycket ofta „slå varmhandsk“, hvilket går så till att man, under det armarna korsas hvarandra öfver bröstet, med vildaste fart dunkar händerna mot skuldorna några gånger å rad, hvarigenom en tillfällig känsla af värme uppstår.

Under pågående höskörd har man ingen färsk strömming och den salta vill bli en-

formig i längden. Men måttligt salta och stundom ännu därtill soltorkade abborrar äro vida „lättättnare“ som „angörsfisk“. Man går därför gärna kort före „antiden“ en eller par gånger till strand- eller lillnot. Och får man en fjärding abborrar samt ett tjog gäddor i gången så är man någorlunda nöjd.

Men har man en lagom stor, grund vik med smalt utlopp, så smyger man sig en het sommardag dit på tå och tittar efter om där finnes id (badfisk) i viken. Och ser man då de välbekanta kårarna af ett idstim, så skyndar man sig genast ut till idnot. Då är det rådligast att först stänga öfver inloppet med ett nät. Sedan är det rätt roligt att plaska i den grunda viken för att hindra de vid den anade faran mycket näsvisa och listiga „idbelingarna“ från att på något sätt gå förbi eller krypa under noten. Man får se dem och slås med dem allt som oftast. Ibland gå de därvid på så grundt vatten att ryggen stiger upp genom vattenytan. Stundom händer det ock att de, trots all för-

sigtighet, undkomma. Men inloppet är stängdt, man drar andra gången och kan då få vida mer än den första.

Ett kok färska idhufvuden anses som en raritet. Man hör ock pojkarne stundom, bland andra likartade kvistiga frågor, till hvar andra framställa denna: hvilket tar du hällre: ett idhufvud eller ett ådägg?

Det egentliga nätfisket kan indelas i tre slag, i det man nämligen lägger: kroknät tidigt om våren efter sik, smånät om sommaren efter abborrar och flundror samt smånät om hösten på „grynnor“ efter sik. Äfven kroknäten hafva, i början af 1850-talet, blifvit införda från Österbotten. De äro vida djupare än de andra och utläggas tämligen i form af ett stort skrifvet P, dock med nedra svängen, den såkallade „armen“ alldeles rak. Aldrig kan jag glömma de många vårmorgnar jag i „ett bitande väder“ och „en isande köld“ stått på nakna bärguddar och plockat tång eller höter ur dessa kroknät, hvilka ställvis uppsamla sådant i stor

myckenhet. Det var, i följd af den nästan ständiga fingerknipan, hvilken på genuin åländska kallas „nagelsprecken“, ett förtvifladt pinsamt göra. Man blåste sig i händerna, man slog „varmhandsk“, men ingenting ville hjälpa; och sällan i lifvet känner sig en fiskare gladare, än när han vid ett sådant tillfälle fått det sista nätet utbreddt till torkning, plockar fiskarna i korgen och vandrar hem.

Ett nöjsamt göra var det att om sommaren lägga abbornät i de grunda sunden och vikarna samt flundernät i de utanför liggande djupa fjärdarna. Alla ha i sommarbrådskan icke tid därmed, men den som har tillfälle därtill skaffar sig gärna på detta sätt färsk fisk för dagen, isynnerhet i strömmingslös tid. Man far t. ex. till en holme att kvista löf, lägger ut näten på vägen och „drar upp“ dem när man kommer hem.

Detta nu om fiskerisätten. Till sist ännu några ord i allmänhet.

Strömmingen är den ojämförligt viktigaste exportfisken; den afsättes hufvudsakligen i Åbo, Reval, Stockholm och Helsingfors. All åländsk strömming har rykte om sig att vara god, dock vore ett ännu bättre beredningssätt ingalunda ur vägen för att kunna uppehålla konkurrensen med Ekenäshvassbuken och isynnerhet den alltmera öfverhandtagande utländska sillen.

Årets hela gäddfångst säljes lefvande till Stockholm. Färsk gädda är en raritet, som man här under hela hösten, den egentliga gädttiden, knapt smakar, utom julaftonen då den icke gärna får saknas. Något salt sik afyttras äfven, men för öfrigt användes nästan all fjällfisk i hushållet.

Laxen hör icke hit, men undantagsvis kan man få en sådan om ett eller par lispund i kroknäten, och då blir det jubel i byn, nära på som när tavastländingen nedlagt en björn.

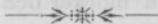
Man „torskar“ nästan aldrig med krok, men för omkring 20 år tillbaka kunde man

hvarje „höstskötnatt“ få ett halft tjog torskar, hvilka, stadda på strömmingsjagt, bitit sig fast i skötgarnet. I en senare tid har denna fisksort varit mycket sällsynt.

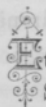
Detsamma är förhållandet äfven med „den fula, men välsmakande simpan“, som Topelius uttrycker sig. För trettio år tillbaka var den genom sin myckenhet en liten „landsplåga“ här ute. Man fick näten fulla af dessa behornade fulingar, och isynnerhet vid kall väderlek var det ett ingalunda trefligt konststycke att ta dem därifrån. „Vore ingen nöd att lägga nät och få sig något tjog sikkar till vintern, om icke de fördömda simporna funnes“ sade fiskaren då. Med natten kunde man få ett par mansbördor i gången; men man stjalpte de flesta i sjön tillbaka. I en senare tid voro simporna nästan totalt försvunna. Efter många år kommo de igen, men vida måttligare.

Likasom en del fisksorter sålunda ha sina vissa tider, så ha andra sina delvis mycket skarpt begränsade platser. Så får

man ej på långt när flundror i alla fjärdar; utan i allmänhet endast i dem som gränsa ut mot den egentliga Östersjön; icke i dem, som ligga till Bottniska viken. Lake fås om vintern i en enda liten infjärd; vidare icke ett spår. Sammalunda fångar man girs blott i en enda by, och jag tror blott i en enda vik, där det fås tjugtals och hundratals i enkom för ändamålet tillverkade girsnät.

Gnistan.

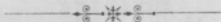
Ett litet, glödande stoftgrand blott,
Som svikit sin varma härd
Och ut bland mörker och strider går
I rymdernas vida verld;

Som tror sig danad för högre mål
Än jordlifvets trånga rund,
Men slagen faller i djupet ned,
Ack! just i sin segers stund.

En hugstor tanke, som vilse gått
Från sanningens rätta stråt,
Som omedvetet för eget väl
Lagt hinder och lågt försåt.

En dröm om lycka på löslig grund,
Som svikit för första flägt:
En bild af lifvet, som släckes ut
Af härjarens andedrägt.

V. L.

En dröm om lycka på följande grund.
Som svär till första lägt;
En bild av livet, som älskas ut
Av hjärtans andedräkt.

N. A.

Allt en flägt.

(Efter Rückert).

ljerta, du dåre, som hoppas och tror
Än på den kommande dagen,
Ack, om din lycka med våren ej gror,
Blir du på hösten bedragen.

Flägten han kommer med jubel och glam,
Leker med blomstren i parken;
Rosor om morgonen lockar han fram,
Slår dem om qvällen till marken.

Härjar hvar blomma tills, bruten och bräckt,
Bladlös till jorden hon svigtat.
Allt, allt är blott en försvinnande flägt,
Allt hvad vi älskat och diktat.

Th. Lindh.

På frimtidens förlåt klänna
Med moderstången hon vill;
Hvad kan hon af pilen vänta,
Hvad döger hon en gång till?

Skall Finland sin älska ära
Och blir han ädelt och varm
Och skall barne barn
De svaga på löflet ämnas?

Vårdröm.

 Hon skyndat från stadens hvimmel
Med pysen så frisk och glad
Att njuta af klarblå himmel,
Af blomdoft och gröna blad.

Hon kysser den fagre lille,
Som icke kan stilla bli;
Den vackraste fjäril ville
Han gerna få fatt uti.

Och medan en stund hon hvilar
Och ser uppå barnets lek,
En spörjande tanke ilar
Långt hän ifrån stundens smek.

På framtidens förlåt glänta
Med moderslängtan hon vill;
Hvad kan hon af pilten vänta,
Hvad duger han en gång till?

Skall Finland han älska, ära,
Och blir han ädel och varm,
Och skall han skyddande bära
De svaga på trofast arm?

Skall kamp för tillvaron taga
Den bästa tanke han haft,
Hans skönaste hopp förjaga
Och krossa hans ungdomskraft?

Nej, framtiden säkert dömmar;
Hon hoppfullt vill se den an.
Och leende så hon drömmar
Att målet högt ställas kan.

Vanda.

Litet efter sin tid.

Humoresk

af

—el—el—

Herr Petander steg in på tidningsbyrån, upprymd ända till inspiration, kastade rock och hatt i en knut, ref åt sig en penna och några matsedlar och slog ned som en ormvråk vid redaktionens stora bord. Rullgardinerna voro nedfällda för aftonsolen och en underlig, tungsint dager herskade i det vittra rummet.

Anställd blott vid ett landsortsblad, kände herr P. ingen tyngd hvila på sig, ehuru det nu var första gången han skulle bära ansvaret för en tidning i egenskap af dess redaktör. För tillfället åtminstone tyckte han

sig vuxen att leda en hel värld, om det blott funnits ett universalblad. Han var så laddad, att man kunnat vänta att få se gnistor springa ur knogarna på honom; kanhända ur hufvudet till och med. En stund satt han och bet i pennskaftet, alldeles öfverhaglad af idéer, obeslutsam med hvilken han skulle börja. Det förargade honom, att han i denna stund hade att göra med ett konservativt blad. Hade han helst fått följa nya skrifsättet!

Dock, det var icke tid att tänka på reformer i den vägen. Han måste börja nu. Med ledaren eller notiserna? Dessa sistnämnda blefve det väl bäst att redigera med saxen, ty han var som sagdt helt ensam om att uppduka den literära frukosten för följande morgon. I recensionerna skulle han hufvudsakligast blixtra ändå, ty han hade ofta haft den glädjen att höra, att han var giftig. Och så skulle han klippa till med anekdoter i långa banor, ty han var en stor vizare. Han visste dessutom, att det fins

en del folk, som bara läser dessa och ger tidningen tusan för resten. Af skandalbitar, mord och slagsmål fans det inlemnadt en smula, och det lade han först i hop såsom gedigna godbitar, ty utan sådana saker förlo- rar tidningen åter en annan del af sina lä- sare.

Men det fans så mycket annat, när han började tänka efter.

Den politiska afdelningen? Hm. Det var litet dumt att han aldrig brytt sig om att läsa den, utom då man fört krig någonstans, — men det går ju an att klippa. För re- sten fans det ett par originaltelegram. Och sedan sjöfartsafdelningen — — — ?

— Gif mig dagens tidning! ropade han åt faktorn. Hvad datum ha vi? — — Jaha — — — alldeles. Tack!

Herr Petander tryckte handen mot ena ögat och genomransakade med det andra en bit ur ett hufvudstadsblad.

Ah, ha! Här hade han klafven till sin ledare!

Han höjde pennan öfver pappret såsom ishafs fiskaren höjer harpunen öfver hvalfisken. Nu hade han hvad han ville. Hans fysiologi utlofvade ingen modesti i detta ögonblick. Han såg ut som Saul, då han måttade spjutet mot David.

Man visste vänta sig något för morgondagen nu.

Och så vardt det också.

Det var af afton och morgon den första dagen som herr Petander var ljusets banérförare i ortens organ. —

Mot förmiddagen satte han i väg med hyrkusk till byrån. Bladets förläggare hade telefonerat efter honom, och det såg ut att vara mycket brådt om. Med välbehag lutade han sig bakåt i droskan, han skulle nu skörda sin första triumf.

Med långa steg klef han in på byrån, men hade knappt öppnat dörren, förr än han fick dagens tidning i ansigtet i form af en i känbar vrede hopkramad boll.

— Jag är utom mig öfver att vi ej äro i Kalifornien! skrek förläggaren och regerade så att dammet stod upp i tak.

— I Ka-Ka-Ka . . .

— Ja, ty då skulle herrn haft sig en kula i gapet för länge sen!

— Jag har väl varit för skarp . . . kanske pressombudsmannen . . .

— Pressombudsmannen! Ja, han är likadan som ni. Acceptera sådana här missfoster som herrns kråkfötter!

— Kråkfötter? Herre!

— Ja, just! Eller skörden af en total missväxt i döpelseklotet, ifall det låter bättre. Herrn sade, att han var historiker, då han ville hit, och jag frågade hvad han studerat. Historiker, och icke ha reda på att vi ha 1888 nu!*) Anfäkta en sådan historiker! Skulle jag ha en almanack på mig, skulle herrn få lektyr till skänks.

*) Humoresken skrefs i fjol.

— Hvad för slag? 1888!? Herrn ser ut som en fjoskig en!

Herr Petander tycktes också bli het.

— Fjoskig! Ja, herrn nämde sitt eget namn. Sök er till Sjählö, herre, ty på Lappviken tar man ej emot obotliga Läs hvad herrn har råddat i hop! Ledaren ha, ha, ha! Herrn påstår sig ha hört, att frågan om dissenterlagen och dödsstraffet skall komma att diskuteras på instundande landtdag. Och så räknar han upp några valmän också. Jag skall underrätta, att herrns landtdag afblåstes ren för en månad sedan och att dödsstraffet till först borde tillämpas på herrn sjelf.

Herre Gud, jag läste ju i gårdagens tidning . . . svarade herr Petander i betydlig mån nedstämd.

— Tidningen ligger här. Jo! Se på den bara! Datum slår nog ta mig tusan in — men årtalet, årtalet! . . . Den är ju af en helt annan årgång, herre!

—Läs ännu bara, får ni se. „Wilhelm konserten“. — Hörde han den nu först? Han är ett eko, herre, som öfverträffar alla lögnerna man haft om alperna i Schweitz. Sen spår han, att societetshuset här i staden snart skall bli färdigt, och då är det kanske just der han rumlade i går! . . . Läs, läs bara!

— Det var faktorn, som gaf mig tidningen

— Men det var herrn, som läste den! Hade faktorn gifvit er en avisa från sextonhundratalet, hade ni säkert refererat förhandlingarna vid vestfaliska freden

— Men tidningen skall ha afsättning på lösnummer, skall herrn få se . . . Nästa dag skall jag förklara det för ett skämt alltihop. Herrn skall få se bara

— Hvilken naivitet! Vet ni, att ni borde gråta blod och icke stå der och se ut som om ni fattat er. Min tidning är utskämd öfver hela landet, och det är ni, ni, ni! . . . Och, vid alla oskalperade dumhufvuden! herrn tyckes fatta sig mer och mer! . . . Försvinn

som ett fjun, herre, och bed högarne skyla er!

Förläggarens ton hade stigit till en fruktansvärd höjd. Han såg mycket hotande ut och håret hade stigit i vädret på honom som borst.

— Se så, ut, säger jag, och ve er, om ni någonsin kommer mig ett stenkast för nära! . . . Ut! ut!

En vattenkarafin susade förbi författarens öron och kreverade mot dörrposten ett par alnar bakom honom. Han rusade hisnande på dörr.

Från första vattenbutik köpte han sig några flaskor selters, åkte derpå ned till närmaste badhus och simmade — en hel timme.

Myggsurr.

 Jag slog mina händer samman
I myggornas tätaste dans,
Som tråddes i aftonflamman
Från sjunkande solens glans.

Det öppnades hål i leden
En flyende fattig sekund,
Då dagen svann öfver heden
Och jorden redde sin blund.

Snart fylles tomrummet åter
Som blef efter mördande hand
Och ingen mygga begråter
De brutna intima band.

Hvem märker i lifvets hvimmel
Allhärjarens sköflande spår?
En ögonblickstanke, ett mummel
— Och allt är just som i går.

A. Berndtson.

Bevingad.

Kring trädgårdens rabatter
Sitt skimmer qvällen göt —
Jag satt vid öppna fönstret,
Af aftonsvalkan njöt.

Och in helt oförmodadt
En liten svala kom
Rakt i min famn — men skrämdes
Och vände häpen om.

Hon flög — såsom en tanke
På villovägar styr,
Men hejdar sig och hastigt
Till ljuset åter flyr.

Hon kom — som glädjen kommer
En solljus sommardag
Och kysser oss — och flyktar
Med lätta vingeslag.

Fågel Blå.

„En liten solglimt“.

Uti mitt album
göms ett porträtt,
ett litet — som alla tycka
är riktigt nätt.

En tolf års flicka
i sammetskjol,
spetskrage och blonda lockar
och blick af sol.

Och får hon titta
en stund på er,
Ni med eller mot er vilja
med henne ler.

Ja, gamla onklar
med bistra drag,
de mysa: „en liten solglimt“
med välbehag.

Hon är en strimma
af vårdagssol,
som ännu ej släckts bland tårar
i isig pol;

En vårsols stråle,
som sjelf ej vet
hur hon ifrån isen smälter
hvar skroflighet.

Don Arthur.

Ur den finska sången.

Öfvers. af Fågel Blå.

Kantele.

rätt säga de för visso,
Fara visst betydligt vilse,
Hvilka tro att Väinämöinen
Timrat sköna strängaspelet,
Kantele, af gäddans hufvud
Och att han dess strängar spunnit
Hop af Hiisi-hästens tagel;

Kantele af nöd är timrad,
Fogad samman af bekymmer,
Strängarne af sorger spunna
Och af bitter saknads tårar.

*Derför sköna strängaspelet
Sällan jublar eller glädes;
Hellre det i smärta smälter
Och i sorgens veka vemod.*

Holkvisor.

*M*acker är mitt hjertas vän som solens egen blomma:
Lena lockar, silkeskind och ögon barnafromma.

*Sörj ej du, min väna mö, att än du andra tjenar;
Sex år flyga nog sin kos, när hoppet tröst förlänar.*

*Sex år gå nog fort sin rund, och när de äro flydda,
Hemtar jag mitt hjertas vän till egen härd och hydda.*

*Der vexte i sin faders gård
En flicka, mild och skön,
Liksom en ros i skuggans vård
På fagra ängen grön.*

*Vi lekte samman gladt, vi två,
Den sälla barndomstid;
Min bästa vän hon var mig då,
Min älskling vän och blid.*

*Men se'n på verdens villa stig
Vi skiljdes från hvarann; —
Dock, om du än förgätit mig,
Jag dig ej glömma kan.*

*Jag bär din bild uti mitt bröst,
En fridens engel blid;
Den ger mitt hjerta ro och tröst
I lifvets hårda strid.*

*Hvarför sjunger du, min fogel, glad när dagen randas,
Sjunger än, när qvällens vind med blomstersuckar
blandas?*

*Är det för att fri du sväfvar kring den vida världen,
Ser så mycket skönt och stort på luftigt sälla färden?*

*Eller för att bortom skyn du någon skönhet finner,
Dit ej våra blickar nå, vår svaga tanke hinner?*

*Himmelens och jordens prakt sig för ditt öga breda;
Huru skulle, lilla fogel, du dig då ej gläda!*

Sparfven.

(Suonio).

*Om lärkans ton jag hade
Och näktergalens röst,
I sångens jubel lade
Jag känslan i mitt bröst.*

*Att Finlands skönhet prisa
Jag höjde då min sång
Och qvittrade min visa
All sommardagen lång.*

*Och om min vinge räckte
Allt upp till himlens zon,
Min flygt jag arla sträckte
Till Skaparns högsta tron.*

*När se'n hans vishet tänder
De milda himlaljus,
Jag satt på jordens stränder
Och sjöng om Fadrens hus. —*

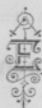
*Men näktergalens toner
Ej fallit på min lott;
Till molnens regioner
Ej sparfvens vinge nått.*

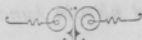
*Likväl må ingen klandra
Att nu han höjt sin röst,
När här ej foglar andra
Man hör i kulen höst.*

*En nyväckt sångarskara
Med våren kommer nog;
Då stum skall sparfven vara
Och gömd i öde skog.*

Runans ursprung.

 *Ej jag vet hvar först jag föddes,
Känner ej hvem först mig fostrat
Och i verlden ut mig sände;
Kanske växte jag vid vägen,
Lik ett skogens blyga blåbär,
Som den förste vandrarn plockat.
Kanske var min vagga vågen
Vid de tusen sjöars stränder,
Der en and min saga suckat;
Eller var det dunkla skogen,
Der i månens sken en afton
Eko mina visor samlat.*

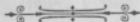
O, ditt namn jag ville rista in i guld och ädelsten,
Men din bild den skall sig spegla i mitt hjertas djup
allen'.

Nu för all din godhet tacka vill jag och ditt tålmod;
Fastän ofta nog jag felat, var du städs mig huld och
god.

O, låt ej min ovän draga äig, du ljufva, från mitt
bröst,
Ej de onda, skarpa tungor rövva bort min enda tröst.

Gud skall nog min farkost leda åter hit till hemmets
strand,
Gud skall sist oss nog förena, om vi älska blott hvar ann.

Skulle någon önska veta hvem som visan diktat har:
Det en ensam, värnlös gosse, en olycklig yngling var.

Slutsång.

(Oksanen).

*bedjen mig att sjunga mer,
Att stämma än en visa opp;
I sägen: solen åter ler,
Så sjung den nya vårens hopp!*

*Men ack, ej samma vår det är,
Som väckte toner i mitt bröst;
Min barm ej flere sånger bär,
Ej kan jag höja mer min röst.*

*I veten, när ur musslans hus
En liten perla stiger skär
Och glimmar klar i solens ljus,
Dess skimmer musslans tårar är.*

*Så ock i sångarhjärtats qual
De fagra sånger ha sitt hem,
Och sorgetårar utan tal
I dagens ljus ha bringat dem.*

*En fremling här i verlden är
Den unge sångarn mången gång,
Den sorg, som då hans sinne tär,
Den bryter sjelfmant fram i sång.*

*Så sjöng ock förr min smärta jag
Och qvad min sorg i lifvets vår,
Men nu de flyktat, vårens dar,
Och nu de helnat, hjertats sår.*

Innehåll:

	Sid.
Karl A. Tavaststjerna.	
Vårsommarnatt. Dikt	3
A—ï—a.	
Svalornas aftåg. Dikt	35
V. L.	
Elna. Skizz	26
Jul. Dikt	1
Gnistan. Dikt	62
Rafaël Hertzberg.	
Den 14 juli 1889, årsdagen af Bastiljens stormning. Dikt	32
Hanna Ongelin.	
Den gamla sagan	6

A. Berndtson.

Den bästa sången. Dikt	5
Myggsurr. Dikt	75

Fågel Blå.

Sångarkärlek. Dikt	22
Bevingad. Dikt	77
Ur den finska sången. Öfvers.	81

E. N.

I Töfsala kyrka. Dikt	24
---------------------------------	----

—el—el—.

Litet efter sin tid. Humoresk	67
---	----

Jonatan Reuter.

Vid sjön om vintern. Dikt	20
-------------------------------------	----

Vanda.

Vårdröm. Dikt	65
-------------------------	----

Jan Hinderson.

Åländskt fiskarelif	41
-------------------------------	----

Th. Lindh.

Allt en flägt. Dikt	64
-------------------------------	----

Sid.

I. E. Vik.

Saknad. Dikt 38

Don Arthur.

»En liten solglimt.« Dikt 79

